

## יג. בשלח – שבילך, שביליך

הקשר בין הפרשה להפטרנו נראה גלוי לעין, גם לעין הלב וגם לעין הרואה. השירה על ההצלה ממוות לחיים משותפת לשניהם, בתוספת דיוקים והעמקות שגם הם מופיעים בשניהם, כאשר גם מתבאר לפנינו. אומנם גם העין המתבוננת בצורה החיצונית של שתי השירות תבחין במכנה המשותף: שתיהן כתובות במבנה של "אריח על גבי לבנה" אותה שיטה שיש בה "אש שחורה על גבי אש לבנה".

בעל הטורים (י"ד, כ"ד) העמיד על כך שהמילה "וַיִּהְיוּ" מופיעה רק פעמיים במקרא: בפרשה ובהפטרה, "וַיִּהְיוּ אֵת מַחְנֵה מִצְרַיִם" ו"וַיִּהְיוּ ה' אֶת סִיסְרָא" (שופטים ד', ט"ו). ההדגשה "לֹא נִשְׁאַר עַד אֶחָד" (שם ד', ט"ז) בסיסרא מקבילה לה בהדגשת התורה "לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אֶחָד" (י"ד, כ"ח), וכשם שסיסרא עצמו ניצל מחרבו של ברק כך דרשו (מכילתא) חכמים שפרעה נשתייר מהטביעה בים סוף.

הרמיזה בהפטרה (ה', י"ד) על אפרים המתמודד עם עמלק ייסודה בנזכר בסוף פרשתנו על יהושע מבני אפרים הנלחם בעמלק.

אולם נוסף על דוגמאות אלה ואחרות המשלימות ותואמות בין הפרשה להפטרה, בולט הבדל יסודי ביניהם.

בעל "אור החיים" (שמות ט"ו, א') הדגיש את אחדות ישראל בשירת הים: "וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר אֲשֶׁיְרָה. פירוש שאמרו זה לזה לאמר, פירוש שיאמרו שירה יחד בלא בחינת השתנות והפרדה עד שיהיו כאיש אחד, הגם היותם רבים, ונתכוונו יחד ועשו כן, ואמרו אשירה, לשון יחיד, כאילו הם איש אחד, שזולת זה היו אומרים נשירה".

הדגשת אחדות זו באה למרות רמזים בתהילים שאפשר להם להתפרש אחרת. בהלל הגדול נאמר (תהילים קל"ו, י"ג) "לְגַזֵּר יָם סוּף לְגַזְרִים" ובמסכת



אבות (פ"ה מ"ה) במניין הניסים שנעשו לישראל בים סוף פירש הרמב"ם שהים "נבקע לדרכים רבות כמספר השבטים, קשת עגולה בתוך קשת עגולה והוא שאמר "לְגַזֵּר יָם סוּף לְגַזְרִים". והרמב"ם בכתב יד קודשו הוסיף ציור והרב שילת במהדורתו (עמ' צ"ז) שימר את הציור כפי ששירטט הרמב"ם בעצמו:

אכן בתהילים (ע"ז, כ') נאמר "בַּיָּם דְּרָכָךָ וּשְׁבִילֶיךָ" (והקרי: וּשְׁבִילֶיךָ) ושם ברד"ק "לשון רבים כי לא היה דרך אחת אלא דרכים הרבה היו ואמרו [חז"ל] לשנים עשר גזרים נגזר". (אמנם הקרי הוא ע"פ העולה מפשט דברי התורה).

אומנם בפסיקתא (ויהי בשלח) מסופר שבבית מדרשו של רבי יוחנן דנו, מאות רבות של שנים לאחר קריעת ים סוף "כיצד היו המים עשויין לישראל כחומה. דרש ר' יוחנן כאילין קנקילייא [סבכה, רשת]. הציצה עליהן שרח בת אשר ואמרה: הרי אני הייתי שם ולא היו אלא כאילין איפומטא [חלונות מאירים]".

שרח בת אשר שהעידה על עצמה "אֲנֹכִי שְׁלָמִי אֶמוּנִי יִשְׂרָאֵל" (ש"ב כ', י"ט) שחייה משתרכים והולכים מאז ברכת זקנה יעקב עד לביסוס מלכות דוד, היא שהעמידה על האמת: לא עם מפורד וגזור לגזרים עבר את הים אלא עם מאוחד הרואים אלו את אלו, קשובים איש לצרת אחיו ומתאחדים בהמלכתו של הקב"ה, כהדגשתו של בעל אור חיים וכניסוחם של חז"ל (תפילת שחרית) "עַל שְׁפַת הַיָּם יַחַד כָּלֵם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ" (מכתב מאליהו ח"א עמ' 314. בעקבות בעל חכמה ומוסר).

בנקודה זו שונה המצב בימי השופטים. בשירת דבורה באים חשבון עם השבטים שלא נשאו בעול המלחמה עם אחיהם, שלא באו לעזרת השם בגיבורים. "לְפָלְגוֹת רְאוּבֵן גְדוֹלִים חִקְרֵי לֵב", "גִּלְעָד בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכַן", "דָּן לָמָּה גִּיּוֹר אֲנִיּוֹת" "אֲשֶׁר יָשַׁב לְחוּף יַמִּים" (שם ה', ט"ז-י"ז).

העימות הסמוי בין האחדות בשירת הפרשה לבין הפירוד בשירת ההפטרה, רומז לחובת התיקון וההשלמה בין שבטי ישראל, כדי להשלים ולתקן את כסא מלכות ה' כפי הנרמז גם בסוף הפרשה בניצחון על עמלק.